

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsästyslain sekä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsästyslain sekä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE 108/2026 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- osastopäällikkö Jonas Liimatta, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Jussi Laanikari, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Teemu Nikula, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Aaro Lemetyinen-Silin, ympäristöministeriö
- julkisten hallintotehtävien päällikkö Sauli Härkönen, Suomen riistakeskus
- luonnon- ja riistanhoitopäällikkö Ere Grenfors, Suomen Metsästäjäliitto
- maaseutuasiamies Anne Könönen, Pohjois-Karjalan maaseutupalvelut
- kenttäjohtaja Timo Leskinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- metsäasiamies Mats Holmgård, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- suojele- ja tutkimusjohtaja Teemu Lehtiniemi, BirdLife Suomi ry
- monimuotoisuusasiantuntija Liisa Toopakka, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- toiminnanjohtaja Marina Nyqvist, Österbottens Fiskarförbund
- maaseutuyrittäjä Vesa Eronen, Nenore Oy
- asiantuntija Mika Piironen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Luonnonvarakeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Itä-Suomen elinvoimakeskus
- Lounais-Suomen elinvoimakeskus
- Lupa- ja valvontavirasto
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- WWF Suomi

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Suomen Kalankasvattajaliitto ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsästyslakia ja rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti muutettavaksi metsästyslakia siten, että valkoposkihanhi ja merimetso lisätään riistalajeihin ja täysin rauhoitettujen riistalajien joukkoon. Samalla säädettäisiin lain tasolla tilanteista, joissa rauhoituksesta voidaan poiketa vahinkojen estämiseksi tai lentoturvallisuuden varmistamiseksi suoraan lain nojalla. Valkoposkihanhiin metsästys olisi sallittua lentoasemilla sekä pelloilla, joilta sato on korjaamatta, tietyn edellytyksin. Merimetsojen metsästys puolestaan olisi sallittua lentoasemilla ja kalanpyydysten läheisyydessä tiettyjen etäisyys- ja aikarajojen puitteissa. Lajien hyödyntäminen olisi sallittua, mutta niiden myynti kiellettäisiin. Molempien lajien osalta säädettäisiin velvollisuudesta ilmoittaa saaliista. Valkoposkihanhiin aiheuttamien viljelysvahinkojen korvaaminen ja vahinkojen estäminen jatkuisi kuten nykyisinkin rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain nojalla.

Tavoitteena on vähentää maataloudelle ja kalataloudelle aiheutuvia toistuvia ja laaja-alaisia ja osin paikallisia vahinkoja sekä parantaa lentoturvallisuutta tilanteissa, jossa poikkeuslupamenettely ei mahdollista riittävän nopeaa tai laaja-alaista puuttumista vahinkotilanteisiin. Tavoitteena on samalla huolehtia vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille.

Taloudelliset vaikutukset kohdistuvat erityisesti maatalouden ja kalatalouden vahinkokustannusten vähenemiseen. Viranomaisten tehtäviin vaikutukset kohdistuvat lähinnä lajien seurannan siirtymisenä Luonnonvarakeskukselle ja poikkeusluvituksen ja saalisilmoitusjärjestelmän ylläpidon siirtymisenä Suomen riistakeskukselle.

Esitys liittyy valtion vuoden 2027 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2026.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esitys

(1) Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsästyslakia (615/1993) ja rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annettua lakia (15/2022). Metsästyslain muutoksella valkoposkihanhi ja merimetso lisätään täysin rauhoitettujen riistalajien joukkoon. Samalla ehdotetaan säädettäväksi tilanteista, joissa rauhoituksesta voidaan

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp

poiketa vahinkojen estämiseksi tai lentoturvallisuuden varmistamiseksi suoraan lain nojalla. Niin kutsutun yleispoikkeuksen perusteella valkoposkihanhen metsästys on ympärivuotisesti sallittua lentoasemilla ja tietyin ehdoin sellaisilla pelloilla, joilta sato on korjaamatta. Valkoposkihanhea saa metsästää ympärivuotisesti pelloilta, jossa sato on korjaamatta ja jossa valkoposkihanhia on vähintään viiden yksilön parvi. Rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetussa laissa ehdotetaan säädettäväksi valkoposkihanhiin aiheuttamien viljelyvahinkojen korvaamisesta myös jatkossa.

(2) Merimetsojen metsästys ehdotetaan sallittavaksi lentoasemilla ja tietyissä tapauksissa kalanpyydysten läheisyydessä. Lentoasemilla merimetsoa saa metsästää ympärivuotisesti. Lisäksi merimetsoa saa metsästää enintään 300 metrin etäisyydellä kalastuslain 4 §:n 15 ja 16 kohdan mukaisista pyydyksistä. Poikkeuksen soveltamisessa ei näin ollen tehdä eroa ammattikalastuksen ja vapaa-ajan kalastuksen pyydysten kesken. Tämä poikkeusmahdollisuus on käytettävissä elokuun 1 päivästä helmikuun 28 päivään. Näin ollen metsästys kohdennetaan ajallisesti merimetson lisääntymiskauden ulkopuolelle sekä täsmällisesti rajattuihin vahinkokohteisiin.

(3) Esityksessä ehdotettujen yleispoikkeusten ohella valkoposkihanhen ja merimetson rauhoituksesta voidaan poiketa Suomen riistakeskuksen myöntämällä poikkeusluvalla. Metsästyksen liittyvä velvollisuus ilmoittaa saaliista. Valkoposkihanhen ja merimetson eikaupallinen hyödyntäminen sallitaan. Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Tausta

(4) Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaa, jonka mukaan elinvoimaisten lajien, kuten merimetson ja valkoposkihanhen, tarpeettomat metsästyksrajoitukset poistetaan. Lajit siirretään metsästyslain piiriin ja huolehditaan samalla vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille. Lisäksi vaikutetaan siihen, että lajit siirretään luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun neuvoston direktiivin (2009/147/EC), jäljempänä lintudirektiivi, tiukasti suojeltujen lajien listalta. Poikkeusluvalla haltuun otettujen lintujen lihaa on voitava hyödyntää. Valiokunta pitää nyt käsittelyssä olevaa hallituksen esitystä erittäin tärkeänä ja kannatettavana kokonaisuutena, joka toteuttaa hallitusohjelman linjauksia siinä määrin kuin se on mahdollista ennen lintudirektiivin muuttamista. Valkoposkihanhen osalta lintudirektiivin muuttaminen edellyttää ensin Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta tehdyn yleissopimuksen, jäljempänä Bernin sopimus, muuttamista.

(5) Valkoposkihanhen metsästystä koskevan kansalaisaloitteen yhteydessä eduskunta hyväksyi lausuman, jossa se edellytti, että hallitus vaikuttaa aktiivisesti komissioon ja EU:n jäsenvaltioihin, jotta Bernin sopimusta muutetaan ja sen myötä valkoposkihanhi siirretään lintudirektiivin liitteeseen II (EK 42/2022 vp — KAA 3/2020 vp). Valiokunta pitää edelleen tärkeänä tavoitteena, että valkoposkihanhi ja merimetso siirretään lintudirektiivin liitteen II A tai II B mukaisen suojelujärjestelmän piiriin. Valiokunta on tarkastellut aihetta viimeksi lintudirektiiviä koskevaa ennakkovaikuttamista käsittelevässä lausunnossaan, jonka mukaan

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp

komission tulee tarkastella lajien suojelutarvetta dynaamisesti peilaten ajankohtaiseen tieteelliseen tietoon kunkin lajin osalta (MmVL 11/2025 vp — E 11/2025 vp). Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että direktiiviä päivitetään kaikkien lajien osalta vastaamaan populaatioiden tilannetta.

(6) Hallituksen esityksen taustalla ovat nykyisten valkoposkihanhen ja merimetson aiheuttamien vahinkomäärien sietokyvyn ylittyminen sekä poikkeuslupamenettelyn tehottomuus ja kalleus. Kuten valiokunta on edellä mainitussa lausunnossaan (MmVL 11/2025 vp) todennut, suomalaisessa oikeuskäytännössä omaksuttujen lintudirektiivin tulkintojen mukaan valkoposkihanhen ja merimetson kuoliaaksi ampuminen ei ole mahdollista lintudirektiivin 9 artiklan mukaista poikkeuslupajärjestelmää hyödyntämällä. Poikkeuslupia ei ylipäättään ole mahdollista käyttää valkoposkihanhi- tai merimetsokantojen vähentämiseen. Kantojen vähentäminen edellyttää lajien lisäämistä lintudirektiivin liitteeseen II A tai II B. Valiokunta totesi lausunnossaan, että valkoposkihanhen maataloudelle ja merimetson kalastukselle aiheuttamia vahinkoja voidaan tehokkaasti vähentää vain niiden kantaa rajoittavan metsästyksen avulla.

(7) Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys ei mahdollista valkoposkihanhen ja merimetson kannan merkittävää rajoittamista, vaan vahinkojen ennaltaehkäisyä niin kutsutun suojametsästyksen avulla. Valkoposkihanhen ja merimetson kannan nykytilanteessa kannan rajoittaminen edellyttäisi lintudirektiivin liitteiden muuttamista edellä kuvatulla tavalla sekä valiokunnan asiantuntijakuulemisen perusteella vähintään EU:n laajuista metsästyksen sallimista. Esityksessä ehdotettu ennaltaehkäisevä vahinkojen torjuminen on kuitenkin valiokunnan saaman selvityksen mukaan välttämätöntä nykyiseen poikkeuslupamenettelyyn liittyvien ongelmien vuoksi. Samalla on selvää, ettei esitykseen sisältyvien yleispoikkeusten soveltamisella vaaranneta valkoposkihanhen tai merimetson suotuisaa suojelutasoa. Tämä ei ole myöskään esityksen tarkoituksena. Valkoposkihanhi ja merimetso on Suomessa luokiteltu elinvoimaisiksi lajeiksi ja niiden kanta on Suomessa ja EU:n alueella suotuisalla suojelutasolla. Molempien kanta kestää metsästyksestä aiheutuvan ylimääräisen kuolleisuuden.

Valkoposkihanhen aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäiseminen

(8) Valkoposkihanhen Suomen pesimäkanta on 27 000 yksilöä ja se on kasvanut 12 prosentilla vuosina 2014—2024. Suomen kanta pesii eteläisessä Suomessa, pääosin meren rannikolla. Kanta ei aiheuta viljelyvahinkoja. Sen sijaan merkittäviä viljelyvahinkoja aiheuttaa Suomen kautta muuttava kanta, joka pysähtyy muuttomatkalla Kaakkois-Suomeen kevään ja syksyin. Suomen kautta läpimuuttava valkoposkihanhikanta on noin 1,7 miljoonaa yksilöä. Kanta on säilynyt vakaana viime vuosina. Kuitenkin asiantuntijakuulemisessa viljelijöitä edustavat tahot ovat tuoneet esiin valkoposkihanhien aiheuttaman vahinkopaineen kasvaneen viime vuosina. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että maa- ja metsätalousministeriö ja Luonnonvarakeskus tarkoin seuraavat Suomen kautta muuttavan valkoposkihanhikannan ja niiden aiheuttamien vahinkojen kehitystä sekä muita nyt käsittelyssä olevan esityksen vaikutuksia elinkeinon harjoittamiseen, omaisuuden suojaan ja luonnon monimuotoisuuteen mukaan lukien Suomessa pesivät lintulajit. Tämä on välttämätöntä nyt ehdotettujen toimenpiteiden riittävyuden arvioimiseen.

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp

(9) Nurmenviljelyyn perustuva maidon- ja naudanlihantuotanto ovat Itä-Suomessa merkittäviä tuotantosuuntia. Hanhet aiheuttavat vahinkoja erityisesti nurmisadolle kasvustojen tuhoutumisen ja ulosteista johtuvan likaantumisen muodossa. Kaiken kaikkiaan Itä-Suomessa viljelysvahingot ovat olleet merkittäviä ja heikentäneet maatalouden toimintaedellytyksiä sekä lisänneet hallinnollista kuormitusta. Vahinkoja syntyy niin hanhien kevätmuuton kuin syysmuuton aikana. Vahinkomäärät olivat vuonna 2025 lähes neljä miljoonaa euroa. Lisäksi vahinkojen torjuminen ja hanhipeltojen perustaminen aiheuttivat vuonna 2025 valtiolle 3,4 miljoonan euron kustannukset. Tästä summasta 0,5 miljoonaa käytettiin vahinkojen estämiseen ja yhteisen maatalouspolitiikan rahoitusta 2,87 miljoonaa euroa hanhipeltojen ylläpitoon. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että tilakohtaiset vahingot nousevat jopa satoihin tuhansiin euroihin ja niitä ei korvata täysimääräisenä. Joissakin tapauksissa jopa 60 prosenttia tilan koko nurmisadosta on menetetty valkoposkihanhan takia. Valiokunta toteaa, että valkoposkihanhan aiheuttamien vahinkojen rajoittamiseen on olemassa vahvat julkisten varojen säästämiseen ja elinkeinonharjoittamisen turvaamiseen liittyvät perusteet.

(10) Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tarkoin selvitetty viljelijöille aiheutuvien vahinkojen luonnetta. Erityisesti kevätmuutto aiheuttaa merkittävää vahinkoa nautakarjatiloilta, sillä rehuntuotannon kannalta arvokas ja laadultaan paras säilönurmirehu tuhoutuu kevätmuuton seurauksena. Korvaavaa hyvälaatuista säilönurmirehua ei ole saatavilla kevätmuuton alueilla ja muualta tuodun rehun kuljetuskustannukset nousevat käytännössä hyvin suuriksi. Nurmien uudelleen kylväminen on tehtävä keväällä juuri peltotöiden kiireisimpään aikaan, mikä lisää viljelijöiden kustannuksia merkittävästi. Se on välttämätöntä valkoposkihanhan kevätmuuton aiheuttamien tuhojen jäljiltä. Kuitenkin laadukkaita ensimmäinen nurmisato on menetetty tai jää riittämättömäksi. Syysmuutto taas tuhoaa perustetut nurmet, kun hanhet pääsevät syömään nurmikasvustoa puidulta pelloilta. Perustettu nurmipelto on hyvin herkkä tuhoille talvea vasten. Nurmen lisäksi on muita toistuvasti korjattavia satokasveja.

(11) Valkoposkihanhan aiheuttamien vahinkojen torjuminen kohti ampumalla ei ole vuoden 2023 jälkeen ollut Suomessa sallittua poikkeusluvalla. Taustalla on muun muassa muuttunut oikeuskäytäntö, jonka mukaan paukkupatruunakarkotusta voidaan pitää kuoliaaksi ampumiseen nähden muuna tyydyttävänä ratkaisuna valkoposkihanhan viljelmille aiheuttamien vakavien vahinkojen estämiseksi. Tätä aikaisemmin sallittiin määrällisesti rajattu karkottaminen kohti ampumalla syysmuuton aikana. Keväällä karkottaminen on ollut sallittua poikkeusluvalla ainoastaan äännettömillä menetelmillä, kuten laserilla. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin kokemuksia hanhien rajatusta karkotuksesta myös ampumalla syysmuuton aikana. Asiantuntijoiden mukaan ampuminen on tehokas keino valkoposkihanhan karkotukseen. Toistuva ampuminen sai parvet pysymään pidempään poissa pelloilta. Verrattuna paukkupatruunoiden käyttöön karkottamisen teho kesti pidempään, kun karkottaminen tehtiin kohti ampumalla. Lisäksi hanhet oppivat nopeasti ampumisen merkityksen. Karkottaminen ampumalla tehosti kokemusasiantuntijoiden mukaan myös muiden karkotuskeinojen, kuten häätäminen, laser, paukkupatruunat, vaikutusta. Nykyisin sallitut karkotuskeinot koetaan tehottomiksi varsinkin keväällä. Laserista ei koeta olevan valoisaan aikaan hyötyä. Esimerkiksi 600 hehtaarin nurmialalla hanhien häätäminen koiran avulla ei ole mahdollista.

(12) Myös kansainvälisten tutkimusten mukaan vaihtoehtoiset, ei-kuolettavat menetelmät ja keinot, ovat osoittautuneet riittämättömiksi valkoposkihanhan aiheuttamien vahinkojen

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp

merkittävään vähentämiseen. Näin ollen Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelusopimuksen (AEWA) alaisen Euroopan hanhityöryhmän (European Goose Management Platform, EGMP) laatimassa valkuposkihanhen hoitosuunnitelmassa suositellaan jäsenmaita hyödyntämään kaikkia hallintamenetelmiä, jotka lintudirektiivi ja Bernin sopimus mahdollistavat. Näitä menetelmiä ovat esimerkiksi hanhipellot, aktiivinen karkotus ja kuolettava poikkeuslupaperusteinen ampuminen ja adaptiivinen paikallisten populaatioiden rajoittaminen. Kuitenkin tutkimusten mukaan tehokkain keino tärkeimpien satojen suojaamiseksi ja vahinkojen minimoimiseksi on koordinoitu ja systemaattinen ampuminen (tai muu karkotus) samoilla alueilla yhdistettynä hanhille rauhoitettuihin alueisiin, kuten hanhipeltoihin. Valiokunta korostaa, että tätä johtopäätöstä tukevat myös paikallisten asiantuntijoiden kokemukset, joiden mukaan karkottaminen ampumalla on merkittävästi tehokkaampaa kuin ei-kuolettava karkottaminen. Näitä kokemuksia ei pidä sivuuttaa tutkimusten tekemisessä eikä tutkimustulosten arvioinnissa.

(13) Kaiken kaikkiaan valiokunnan saamissa lausunnoissa on suurimmaksi osaksi pidetty perusteltuna, että yleispoikkeuksiin perustuva suojametsästys sallitaan. Samalla suojametsästys nähdään osana vahinkojen hallinnan keinovalikoimaa, johon kuuluvat myös hanhipellot ja ei-kuolettava karkottaminen. Yleispoikkeuksen hyväksyttävyyden ja vaikuttavuuden edellyttävät suojametsästyksen kohdentumista vahinkoriskissä oleville pelloille. Suojametsästyksen tulee käytännössä perustua viljelijän tarpeeseen ja lohko kohtaiseen harkintaan. Viljelijällä on paras tieto lohkojen käyttötarkoituksesta, kasvuston tilasta, tukiehtojen merkityksestä sekä mahdollisista vaikutuksista tilan eläimiin ja tuotantoon. Ilman aktiivista yhteydenpitoa viljelijään vaarana on, että toimenpiteet kohdistuvat väärille lohkoille tai aiheuttavat epätoivottuja vaikutuksia viljelijää sitovien tukiehtojen noudattamiseen. Viljelijät ovat voineet esimerkiksi hakea ympäristötukisopimukseen perustuvaa korvausta lintupeltojen hoidosta. Samalla on syytä varmistua etukäteen, ettei metsästys vaikuta haitallisesti alueella sijaitsevaan asutukseen ja tuotanto- ja harrastuseläimiin. Esimerkiksi äänille erittäin herkkien kotieläinten, kuten hevosten, turvallisuus tulee ottaa huomioon. Valiokunta yhtyy edellä mainittuihin näkemyksiin.

(14) Eräissä valiokunnan saamissa lausunnoissa on kannatettu nykyisen poikkeuslupamenettelyn kehittämistä ennalta ehkäisevän metsästyksen sijaan. Tätä on perusteltu muun muassa sillä, etteivät valkuposkihanhea koskevat lintudirektiivin säännökset ole muuttuneet tavalla, joka mahdollistaa esityksessä ehdotetut muutokset. Lisäksi lausunnoissa on kritisoitu esityksen mukaisen yleispoikkeukseen perustuvan metsästyksen vaikutuksia muihin rauhoitettuihin lintulajeihin. Esityksen mukaan yleispoikkeuksen soveltamisessa ja metsästyslaissa tarkoitettujen poikkeuslupien myöntämisessä on kuitenkin otettava huomioon luonnonsuojelulain rauhoitussäännökset. Metsästyksen vaikutuksia Natura 2000 -alueiden suojeluperusteisiin tai yksityisten luonnonsuojelualueiden perustamistarkoituksiin ei kuitenkaan lausuntojen mukaan ole kuvattu esityksessä. Valiokunta toteaa, että edellä mainittujen suojelutavoitteiden huomioon ottaminen koskee kaikkea metsästystä, eikä niitä ole tarpeen ratkaista erikseen suojametsästyksen kohdalla. Edellä olevaan viitaten valiokunta pitää myös tärkeänä, että valkuposkihanhiin vaikuttavien lajeihin selvitetään. Niin kutsutussa hanhipelto tutkimuksessa on muun muassa tehty havaintoja valkuposkihanhiin karkottamisen suotuisista vaikutuksista kuovin ja töyhtöhyypän pesintään. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että kohti ampumalla tapahtuvalla karkotuksella on myös suotuisia vaikutuksia pesiviin lintuihin.

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp

(15) Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksen suhde EU-oikeuteen ja kansainvälisiin velvoitteisiin on arvioitu valmistelussa. Ehdotettu sääntely perustuu lintudirektiivin 9 artiklan mukaiseen poikkeusmahdollisuuteen, joka edellyttää vakavan vahingon estämistä, muun tyydyttävän ratkaisun puuttumista sekä toimenpiteiden tarkkarajaisuutta ja valvottavuutta. Tuoreessa lintudirektiivin 5 ja 9 artiklan soveltamista koskevassa ohjeasiakirjassa (C (2026) 2274 final) komissio toteaa, että Suomen pitkäaikaisen kokemuksen perusteella vakavien satovahinkojen estäminen voi edellyttää myös ennaltaehkäisevää metsästystä. Komissio katsoo, että jos vaihtoehtoisia ratkaisuja ei ole, preventiivinen metsästys voi olla perusteltua. Hallituksen esityksessä ja valiokunnan saamassa selvityksessä tuodaan lisäksi esiin se seikka, että lintudirektiivin mukaisesti harjoitettavaa metsästystä koskevan komission vuonna 2008 antaman ohjeasiakirjan mukaan yleisille henkilöryhmille on mahdollista tietäen edellytyksin myöntää oikeus poiketa tapauskohtaisesta lupaharkinnasta. Esityksessä nämä edellytykset on pyritty täyttämään säätämällä poikkeukset riittävän täsmällisesti laissa. Yksilöllinen poikkeuslupamenettely ja siihen liittyvä valitusoikeus säilyvät järjestelmässä täydentävänä elementtinä.

(16) Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota EU:n jäsenmaiden hallinnolliseen autonomiaan. EU:n lainsäädäntö ei velvoita organisoimaan metsästystä tai muuta ympäristöä koskevaa päätöksentekojärjestelmää tietyllä tavalla. Tältä osin valtiolla on kansallista liikkumavaraa muun muassa sen suhteen, tehdäänkö ympäristöä koskevat päätökset säädösten tasolla vai hallintopäätöksinä. Valiokunta yhtyy hallituksen esityksessä todettuun johtopäätökseen, jonka mukaan valkuposkihanhen aiheuttamien vahinkojen rajoittaminen ei ole onnistunut ainoastaan ennakkollisen vahinkokohdekohtaisen poikkeuslupajärjestelmän avulla. Viljelysvahingot syntyvät nopeasti, ja parvet voivat liikkua päivän aikana useille eri peltolohkoille.

(17) Saamaansa selvitykseen viitaten valiokunta toteaa, että valkuposkihanhen aiheuttamien vahinkojen rajoittamisen keskeinen ongelma liittyy poikkeuslupamenettelyn hitauteen ja tapauskohtaisuuteen. Poikkeuslupien myöntäminen edellyttää yksityiskohtaista näyttöä vahingoista, vaihtoehtoisten keinojen riittämättömyydestä sekä toimenpiteiden vaikutuksista. Tämä johtaa käytännössä tilanteeseen, jossa lupaprosessi ei kykene reagoimaan vahinkoihin varsinkaan ennalta ehkäisevästi. Lisäksi vuonna 2026 merkittävän esteen poikkeuslupien hakemiselle muodostavat luvan kustannukset. Vuoden 2026 alusta toimivaltainen lupaviranomainen Lupa- ja valvontavirasto perii valkuposkihanhen ja merimetson suojelua koskevista poikkeuspäätöksistä omakustannusarvoa alemman maksun, joka on 1 500 euroa. Maksua voidaan pitää kohtuuttomana luvan hakemisen tarkoituksena nähden, joka on yksityisen omaisuuden suojaaminen vahingoilta.

(18) Kaikkein merkittävimpana syynä nykyisen kaltaisen poikkeuslupamenettelyn täydentämiseen yleispoikkeuksella on se, ettei poikkeuslupamenettely mahdollista tehokkaimmaksi vahinkojen torjuntakeinoksi koettua kuoliaaksi ampumista edes syysmuuton aikana. Poikkeuslupamenettelyn rinnalle tarvitaan ennalta ehkäisevä suojametsästys, joka voidaan toteuttaa silloin, kun vahinkoja odotetaan syntyvän. Merkittäviä vahinkoja syntyy erityisesti kevätmuuton aikana, mutta myös syksyllä. Näin ollen suojametsästyksen tulee olla mahdollisuus ympärivuoden sadon suojaamisen tarkoituksessa. Vaihtoehtoiset ja ei-tappavat karkotuskeinot ovat valtiolle ja viljelijälle kalliita. Vaikka kuoliaaksi ampuminen poikkeusluvalla voitaisiin joillakin edellytyksillä ja ajan kuluessa jälleen sallia ja mahdollistaa

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp

riittävän nopeasti, poikkeusluvalla ammuttujen hanhien hyödyntäminen kotitalouden tarkoituksiin ei ole sallittua. Tämä käytännössä rajoittaa metsästäjien halukkuutta toteuttaa ampuminen poikkeusluvalla. Valiokunta pitää nykyisen poikkeuslupamenettelyn jatkamista sellaisenaan kestävämmänä vaihtoehtona ja järjestelmän kehittämistä nykyiseltä pohjalta liian pitkäkestoisena ja epävarmana prosessina sekä yleispoikkeukseen perustuvan metsästyksen sallimista välttämättömänä keinona tilanteen parantamiseen. Valiokunta korostaa edelleen yleispoikkeuksen soveltamisen ja poikkeuslupamenettelyn seurannan tarvetta. Jos poikkeuksen soveltamisessa havaitaan ongelmia tai se ei riittävästi estä viljelysvahinkoja, korjaaviin toimenpiteisiin tulee ryhtyä välittömästi.

Merimetson aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäiseminen

(19) Suomessa tavataan sekä täällä pesivää merimetson kantaa että keväällä ja syksyllä läpimuuttavaa kantaa. Suomessa pesivä merimetsokanta on runsastunut yhtäjaksoisesti vuodesta 1996. Nykyinen parimäärä on arviolta 30 000 yksilöä. Ennen lajin syysmuuton alkua Suomen merialueilla voidaan arvioida olevan yhteensä runsaat 120 000 yksilöä. Merimetso aiheuttaa vahinkoja kalataloudelle paikallisesti. Toisin kuin valkoposkihanhi, merimetso on jo 1990-luvulla poistettu lintudirektiivin liitteestä I. Nykyään merimetsoa ei mainita lintudirektiivin liitteissä lainkaan. Se on lintudirektiivin mukaan rauhoitettu laji, jonka tahallinen pyydystäminen ja tappaminen on lähtökohtaisesti kiellettyä.

(20) Merimetson osalta poikkeuslupien myöntämisen edellytyksiä on kiristänyt oikeuskäytäntö, joka on vuodesta 2025 käytännössä rajannut keinot merimetsojen kalakannoille ja -taloudelle aiheuttamien vahinkojen estämiseksi ainoastaan pesäpuiden kaatamiseen, munien öljyämiseen ja pesien rikkomiseen pesimäkauden ulkopuolella. Lupaharkinnassa edellytetään yksityiskohtaista näyttöä ampumisen vaikutuksista ja vaihtoehtoisten keinojen riittämättömyydestä, mikä käytännössä vaikeuttaa lupien myöntämistä. Käytännön asiantuntijoiden mukaan merimetso aiheuttaa merkittäviä vahinkoja kalastukselle paikallisesti ja alueellisesti. Poikkeuslupamenettely ei mahdollista näiden vahinkojen tehokasta torjumista. Esityksessä ehdotetaan ratkaisua, jossa poikkeuslupien rinnalla merimetsoa saa metsästää ympärivuotisesti lentoasemilla. Lisäksi merimetsoa saa metsästää enintään 300 metrin etäisyydellä pyydyksistä elokuun 1 päivästä helmikuun 28 päivään.

(21) Valiokunnan saamista lausunnoissa on ehdotettu metsästysajan laajentamista kevääseen sekä suojametsästyksen ulottamista kalojen lisääntymisalueille ja poikastuotantoalueille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksessä merimetson suojametsästyksessä on rajattu kalanpyydysten läheisyyteen tarkoituksellisesti, jotta toimenpiteet kohdistuvat konkreettisten ja todennettavissa olevien vahinkojen ehkäisemiseen sekä täyttävät lintudirektiivin edellytykset. Käytettävissä oleva tutkimustieto ei tue sitä, että esitetyn kaltainen sääntely turvaa tehokkaasti kalojen lisääntymistä. Lisääntymisaluiden tarkka määrittely ei myöskään ole nykyisin käytettävissä olevalla tiedolla riittävän luotettavaa ilman laajoja lisäselvityksiä. Valiokunta pitää tarpeellisena, että kalojen lisääntymisaluiden määrittelyä jatketaan ja kerätään tietoa merimetson aiheuttamista vahingoista kalojen lisääntymiselle.

(22) Valiokunta pitää asianmukaisena, että ensi vaiheessa toteutetaan rajattu ja täsmällinen sääntelyratkaisu, joka mahdollistaa puuttumisen kalastukseen kohdistuviin konkreettisiin

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp

haittoihin. Jos yleispoikkeuksen soveltaminen laajennetaan kalojen lisääntymisalueisiin tai kevätkautiseen yleiseen suojametsästykseseen, tämä on omiaan lisäämään sääntelyn tulkinnanvaraisuutta. Lisäksi on huomattava, että yleispoikkeuksen rinnalla säilyy mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan poikkeuslupamenettelyn kautta tilanteissa, joissa ilmenee poikkeuksellisia tai paikallisesti merkittäviä vaikutuksia. Valiokunta katsoo, että tarvitaan lisää tutkimusta merimetsön aiheuttamista vahingoista kalakannoille, saariston ekosysteemille ja vesistöjen tilalle. Valiokunta korostaa, että merimetsöpopulaatioiden tilaa tulee seurata ja merimetsön siirtämistä luontodirektiivin liitteeseen II tulee edistää tehokkaasti.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomina hallituksen esitykseen HE 108/2026 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Helsingissä 12.6.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Laura Huhtasaari ps (osittain)
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd (osittain)
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd (osittain)
jäsen Jenna Simula ps (osittain)
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk (osittain)
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Pertti Hemmilä kok (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp
Vastalause

Vastalause

Perustelut

Hallituksen esitys ehdottaa merkittäviä muutoksia valkoposkihanhen ja merimetson metsästyksen. Hallituksen esityksen mukaisia muutoksia metsästyksen on pidettävä hyvin vastuuttomina ja holtittomina. Esitys sallisi suojametsästyksen nimissä valkoposkihanhen ja merimetson metsästyksen varsin laajasti hyvin vajavaisin perusteluin. Kuten useat valiokunnan kuulemat asiantuntijatt ovat tuoneet ilmi, esitys on vakavassa ristiriidassa Euroopan unionin lintudirektiivin kanssa. Samaan aikaan esityksestä täysin puuttuvat uskottavat arviot muutosten vaikutuksesta haittojen vähenemiseen.

Sekä valkoposkihanhen että merimetson kannat ovat kasvaneet vahvoiksi ja kannat ovat tällä hetkellä tasolla, jotka kestävät metsästyksen. Valkoposkihanhen ja merimetson siirtäminen luonnonsuojelulain piiristä metsästyslain piiriin voidaan pitää tältä osin perusteltuna. Metsästyksen salliminen hallituksen esittämässä laajuudessa ei kuitenkaan ole perusteltua eikä EU:n lintudirektiivin mukaista

Perustavanlaatuinen ongelma on koko esityksen perustana oleva laaja yleispoikkeus rauhoituksesta, joka on ristiriidassa lintudirektiivin kanssa. Lintudirektiivi sallii valkoposkihanhen ja merimetson tappamisen vain rajatuin ehdoin ja näiden ehtojen täyttymistä ei voida esityksen mukaisissa menettelyissä taata.

Kuten esityksessäkin todetaan, lintudirektiivin 9 artiklan mukaan direktiivin 5–8 artiklan mukaisista rajoituksista saa poiketa lentoturvallisuuden turvaamiseksi tai viljelmille, kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi vain mikäli muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole. Hallituksen esityksen mukaiset laajat poikkeamat rauhoituksesta luovat olosuhteet, joissa muiden tyydyttävien ratkaisujen sekä vakavan vahingon tarkasteleminen ja varmistaminen ei ole tosiasiallisesti mahdollista.

Esitys on myös sisäisesti ristiriitainen. Samalla kun valkoposkihanhi ja merimetso lisätään metsästyslain 37 § alle ja aina rauhoitetuiksi lajeiksi, 41 f § alla asetetaan erittäin laajat poikkeamiset rauhoituksista, mikä tekee kyseisistä lajeista tosiasiallisesti ei rauhoitettuja.

Valkoposkihanhi

Valkoposkihanhen aiheuttamat haitat maataloudelle ovat Itä-Suomessa merkittäviä ja uusia keinoja niihin puuttumiseksi tarvitaan. Valkoposkihanhiin aiheuttamia vahinkoja on kuvattu perusteellisesti valiokunnan mietinnössä.

Merkittävimpiä ongelmakohtia esityksessä on se, että ehdotetuilla keinoilla ei voida tosiasiallisesti taata sitä, että valkoposkihanhiin aiheuttamia haittoja viljelyksille saadaan vähennettyä. Sekä luonnonvarakeskus että BirdLife Suomi ovat nostaneet valiokunnalle esiin huolen, että vapaa ja koordinoimaton metsästyks johtaa tilanteeseen, jossa hanhiin liikkuminen

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp

Vastalause

lisääntyy. Tämä johtaa puolestaan tuhojen lisääntymiseen, kun hanhien muuttoaikainen liike kasvaa ja samalla kasvaa myös ravinnon tarve.

Valkoposkihanhiin maataloudelle aiheuttamien haittojen vähentäminen edellyttää kokonaisvaltaista ratkaisua, joka sisältää lintujen karkoituksen alueilta, joilla vahinkoja halutaan välttää sekä alueita, joilla linnut voivat ruokailla ja oleskella. Lisäksi on huolehdittava vahinkojen korvaamisesta. Itä-Suomen elinvoimakeskus on lausunnossaan nostanut esiin, että suojametsästäys tulee nähdä osana vahinkojen hallinnan keinovalikoimaa eikä yksittäisenä ratkaisuna. Suojametsästyksen hyväksyttävyyttä ja vaikuttavuutta edellyttävät elinvoimakeskuksen mukaan kohdentumista vahinkoriskissä oleville pelloille. Lisäksi elinvoimakeskuksen mukaan suojametsästyksen tulee käytännössä perustua viljelijän tarpeeseen ja lohkokohtaiseen harkintaan. Ilman aktiivista yhteydenpitoa viljelijään vaarana on, että toimenpiteet kohdistuvat väärille lohkoille tai aiheuttavat epätoivottuja vaikutuksia esimerkiksi lintupeltojen toimivuuteen ja tukiehtojen noudattamiseen.

Hallituksen esitys ei sisällä velvoitteita ja ohjausta koordinoituihin karkotuksiin tai riittäviin hanhipeltoihin, joilla hanhet voivat väistää. Tällöin on merkittävä vaara, että toimet jäävät hajanaisiksi, mikä kasvattaa riskiä vahinkojen kasvuun vähenemisen sijaan edellä kuvatulla tavalla.

Erittäin ongelmallista esityksessä on rauhoituksen ja lintudirektiivin kannalta se, että rauhoituksesta poikkeamista ei ole alueellisesti lainkaan rajattu. Valkoposkihanhiin aiheuttamat haitat johtuvat arktisten hanhipopulaatioiden muutosta ja kohdistuvat laajasti keväisin ja syksyisin vain Itä-Suomeen. Suomessa pesivän valkoposkihanhipopulaation ei valiokunnan saamien asiantuntijalausuntojen mukaan voida katsoa aiheuttavan merkittäviä vahinkoja viljelyksille. Silti esityksen mukainen sääntely tekee yli viiden yksilön hanhiparvista lainsuojattomia pelloilla kaikkialla Suomessa.

Lintujen pesimäaikainen metsästäys on lähtökohtaisesti kielletty lintudirektiivissä ja pesimäaikaiseen metsästyksen tulisi suhtautua hyvin pidättyväisesti. Esityksessä valkoposkihanhiin rauhoituksesta poikkeaminen olisi voimassa ympärivuotisesti, jolloin myös pesimäaikainen metsästäys olisi sallittua. Tämä on erittäin poikkeuksellista. Esitys tekisi valkoposkihanhiesta Suomessa ainoan linnun, jonka metsästäys on sallittua pesimäaikana ilman erillisiä poikkeuslupia.

Yhdistettynä siihen, että rauhoituksesta poikkeamista ei ole alueellisesti rajattu ja suojametsästäys on sallittu kaikkialla Suomessa, tulisi esityksen vaikutuksia myös muiden lintujen kuin valkoposkihanhiin pesintään tarkastella huolellisesti. Etenkin runsas metsästäys voi aiheuttaa merkittävää haittaa myös muiden lintujen pesinnälle. BirdLife Suomi on valiokunnalle antamassaan lausunnossa nostanut esiin, että valkoposkihanhiin kanssa samoilla peltoalueilla ja niiden läheisillä vesistöillä pesii ja ruokailee kymmeniä muita lintulajeja. Monet lajeista ovat vähentyneitä ja uhanalaisia. Useat lajeista ovat myös arkoja ja häiriintyvät ampumisesta, mikä vaikuttaa lajien pesintään ja ruokailuun haitallisesti voimistaen luontokatoa.

Valitettavasti vaikutuksia muihin lajeihin on arvioitu hyvin valikoivasti. Esiin on nostettu joidenkin peltokahlaajalajien mahdollinen hyötyminen valkoposkihanhiin vähenemisestä,

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp
Vastalause

muutoin vaikutusten muihin lajeihin todetaan ykskantaan olevan vähäisiä. Väitettä ei perustella eikä liiemmin käsitellä myöskään lisääntyvän ampumisen vaikutusta peltokahlaajalajien pesinnän onnistumiseen. Lupa- ja valvontavirasto toteaa lausunnossaan, että on todenäköistä, että Lupa- ja valvontavirastolle tulee käsiteltäväksi vireillepanoja koskien muiden rauhoitettujen lajien luonnonsuojelulain vastaista häirintää tai vahingoittamista tilanteissa, joissa peltoalueilla tapahtuva valkoposkikihanhien ampuminen uhkaa peltopesijöitä.

Keskeistä muiden lajien huomioimisen kannalta olisi myös rajata linnustollisesti arvokkaat alueet pois metsästyksen piiristä. Nyt rauhoituksesta poikkeamiselle ja suojametsästykselle ei ole asetettu minkäänlaisia rajoituksia esimerkiksi Natura-alueiden, lintukosteikkojen tai maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden läheisyydessä. Häiriöiden vähentämisestä muiden lintujen pesintään ei ole mahdollista varmistua ilman, että rajoituksia metsästyksen määrätään linnustollisesti tärkeiden alueiden läheisyydessä.

Valkoposkikihanhien maataloudelle aiheuttamat vahingot Itä-Suomessa ovat mittavia ja niihin on kyettävä löytämään kestäviä ratkaisuja. Hanhien aiheuttamiin vahinkoihin on pyritty puuttumaan lukuisilla keinoilla, mutta haittoja ei ole saatu riittävästi torjuttua. Siksi tarvitaan lakimuutoksia, joilla pystytään todella vähentämään satovahinkoja EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten mukaiset rajoitukset huomioiden. Valitettavasti tämä esitys on ristiriidassa EU-lainsäädännön kanssa ja voi pahimmillaan lisätä satovahinkoja, eikä siten ole hyväksyttävissä.

Jotta valkoposkikihanhien vahinkoja voidaan torjua kestäväällä tavalla, tulee asiasta säätää laissa paljon hallituksen esityksen mukaisia ehdotuksia tarkemmin. Samalla tulee hallituksen esitystä tarkemmin huomioida lintudirektiivin velvoitteet sekä suojametsästyksen vaikutukset muuhun luontoon.

Merimetso

Merimetson osalta esitys on sen aiheuttamiin haittoihin nähden erittäin ylimitoitettu. Kuten BirdLife Suomi on valiokunnalle antamassaan lausunnossa tuonut ilmi, merimetson aiheuttamia haittoja kalastukselle on Suomessa tutkittu. Tutkimusten mukaan ne ovat vähäisiä, pois lukien avorysäkalastus, jolle aiheutuvat haitat voivat olla merkittäviä.

Hallituksen esityksessä todetaan, että poikkeuslupia on vuosittain haettu varsin vähän. Lupa- ja valvontavirasto ilmoittaa lausunnossaan, että merimetsolla ei voida tutkimusten mukaan todeta olevan siinä määrin merkittävää vaikutusta kalastukselle ja kalastoon, että olisi perusteltua siirtyä poikkeuslupamenettelystä ja tapauskohtaisesta harkinnasta merimetsojen hyvin laajamittaiseen kuoliaaksi ampumiseen hallituksen esityksen mukaisella yleispoikkeuksella.

Alueellisten rajausten aiheuttamat ongelmat koskevat myös merimetsoa. Merimetsojen populaatiot keskittyvät rannikkoseuduille Suomenlahdelta Perämerelle. Silti esityksen mukaan jokainen merimetsöyksilö on kaikkialla Suomessa lainsuojaton kaikkien kalanpyydysten lähellä poikkeusaikana elokuusta helmikuulle saakka.

Koska merimetson aiheuttamat haitat ovat hyvin rajalliset ja vahinkojen määrä ei tue merimetson rauhoituksen yleispoikkeaman säätämistä, en voi tukea yleispoikkeaman säätämistä lakiin.

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp Vastalause

Valvonta ja resurssit

Laajasti ongelmallista esityksessä on myös sen väistämättä aiheuttamat ongelmat metsästyksen valvontaan. Laajat yleispoikkeukset rauhoituksesta tekevät ylipäänsä valvonnasta merkittävästi haastavampaa, mutta erityisesti esityksen mukaiset perusteet poikkeuksille tekevät viranomaisten mahdollisuudet varmistua asianmukaisesta metsästyksestä usein täysin mahdottomaksi. Hanhien osalta viiden hanhen kriteerin täyttymisen valvominen ei ole mahdollista, mutta erityisen vaikeaksi valvonta muodostuu merimetson metsästyksen osalta. Kun merimetson tappaminen on sallittu kaikkien kalanpyydysten lähellä, ei voida varmistua siitä, onko ampuminen tapahtunut tosiasiallisesti kalanpyydyksen lähellä, sillä kalanpyydyksiä voidaan liikutella luvattoman metsästyksen peittelemiseksi. Samoin on olemassa riski, että kalanpyydyksiä aletaan sijoittaa tavalla, joka sallii merimetson metsästyksen, vaikka lintu ei itse olisi tietoisesti hakeutumassa kalanpyydysten lähelle.

Muiden ongelmien ohella esitykseen sisältyy myös resurssien siirtoa, mikä heikentää ympäristöhallinnon voimavaroja. Lupa- ja valvontaviraston sekä Suomen ympäristökeskuksen resurssit heikkenevät, mitä on pidettävä ei-toivottuna kehityksenä, etenkin kun huomioidaan, että molempien viranomaisten resursseja on tällä hallituskaudella vähennetty toistuvasti aiemminkin.

Haittojen korvausmenettely

Valkoposkihanhien aiheuttamien haittojen korvaamisen säilyttäminen rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain (RauLaKo) piirissä on lyhyellä aikavälillä hyväksyttävä ratkaisu, jotta korvausjärjestelmään ei synny viivettä. Muutokset synnyttävät kuitenkin epä johdonmukaisen kokonaisuuden, jota tulisi tarkastella.

Itä-Suomen elinvoimakeskus huomauttaa lausunnossaan, että lain myötä syntyvä tilanne, jossa valkoposkihanhi siirretään riistalajiksi maa- ja metsätalousministeriön valmisteluvastuulla olevaan lainsäädäntöön, mutta sen aiheuttamien vahinkojen korvaaminen säilyy erillisessä RauLaKo-järjestelmässä eli ympäristöministeriön hallinnonalalla on monimutkainen. Elinvoimakeskus esittääkin, että olisi perusteltua arvioida laajemmin riistavahinkolain ja vahinkokorvausjärjestelmän kehittämistarpeita.

Valkoposkihanhien aiheuttamien haittojen korvaamisen siirto maa- ja metsätalousministeriön alaiseen lainsäädäntöön olisi johdonmukaista siitä näkökulmasta, että haittojen torjunnan ja korvausten toimenpiteet muodostavat yhteisen kokonaisuuden ja olisi järkevää, että kokonaisuuden kaikki osat olisi keskitetty yhden ministeriön alaisuuteen.

Menettelytavat

Esitys ja valiokunnan mietintö ansaitsevat osakseen kritiikkiä myös menettelytapojen osalta. Esitys on tuotu eduskunnalle poikkeuksellisen kiireisellä aikataululla ja valiokuntakäsittelyyn on varattu hyvin lyhyt aika. Tätä edeltää valmistelu, joka on hyvin vaillinaista olennaisten vaikutusarvioiden osalta eikä pysty huomioimaan sitä, että ehdotukset voivat aiheuttaa ongelmien kasvua.

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp
Vastalause

Kuten osa valiokuntien asiantuntijoista on huomauttanut, valiokunnan olisi ollut syytä kuulla valkuposkikihanhien ja merimetsojen aiheuttamiin haittoihin perehtyneitä tutkijoita ajantasaisen kokonaiskuvan saamiseksi. Samoin valiokunnan olisi tullut kuulla menettelytapojen ja lainmukaisuuden näkökulmasta Itä-Suomen hallinto-oikeutta ja korkeinta hallinto-oikeutta. Tähän käsittelyaikataulu ei antanut mahdollisuutta.

Yksityiskohtaiset perustelut

41 f §. Yleispoikkeus valkuposkikihanhien ja merimetson rauhoituksesta.

Pykälää muutettaisiin siten, että 1 momentin alakohdat 1—3 poistettaisiin. Ainoastaan alakohta 1 jäisi osaksi ensimmäistä momenttia. Alakohdan 2 alla olevat valkuposkikihanhien koskevat poikkeusperusteet eriytettäisiin omaksi uudeksi 2 momentiksi. 1 momentin 3 kohdassa olevat merimetson yleispoikkeusperusteet poistettaisiin laista kokonaan.

1 momenttiin jäävä lentoasemia koskeva yleispoikkeus on tärkeä yleisen turvallisuuden kannalta ja siksi perusteltu.

2 momentissa säädettäisiin tarkemmin valkuposkikihanhien rauhoituksesta poikkeamisesta maatalousvahinkojen ehkäisyssä. Valkuposkikihanhien koskevasta suojametsästyksestä säädettäisiin hallituksen esitystä tarkemmin ja rajatumminkin, jotta lintudirektiivin velvoitteet, vaikutukset muuhun luontoon ja mahdollisuudet vähentää haittoja tulisivat paremmin huomioiduksi.

Valkuposkikihanhien rauhoitusta koskeva yleispoikkeus sallittaisiin vain lakiin uutena lisättävillä karkotustoimialueilla. Karkotustoimialue olisi elinvoimakeskuksen omalla toimialueellaan muodostama alue.

Karkotustoimialueella olisi mahdollista kohdistaa metsästystä hanhiin samalla tavalla kuin hallituksen esityksen mukaisessa yleispoikkeuksessa. Metsästystä voitaisiin kohdistaa yli 5 hanhen parviin sellaisilla pelloilla, joilla on korjaamatonta satoa.

Elinvoimakeskus voisi tehdä päätöksen alueen muodostamisesta ilman hakemusta. Karkotustoimialue voidaan muodostaa ainoastaan alueelle, jolla on todistettavasti havaittu laajoja valkuposkikihanhien aiheuttamia haittoja maataloudelle ja viljelyksille. Alueella havaitut haitat eivät voi olla kertaluonteisia vaan karkotustoimialue voidaan muodostaa ainoastaan alueelle, jossa haitat ovat toistuvia. Samoin karkotustoimialue voidaan muodostaa vain, mikäli alueella on jo kokeiltu muita karkotustoimia ja ne on todettu riittämättömiksi elinvoimakeskuksen toimesta.

Karkotustoimialueen muodostamisen edellytyksenä on, että alueelle on tehty karkotussuunnitelma. Tarkan suunnittelun tarkoituksena on ehkäistä suojametsästyksestä aiheutuvia haittoja ja mahdollisia vahinkojen lisääntymisiä. Suunnitelman tulee sisältää yksityiskohdat siitä, miten ampumatoimintaa on tarkoitus toteuttaa. Tehokkaan karkotuksen edellytyksenä on, että ampuminen on samanaikaista ja koordinoitua. Koordinoidulla ampumisella ehkäistään lintujen liikkuminen edestakaisin.

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp
Vastalause

Karkotussuunnitelman tulee sisältää myös tarkka kuvaus alueella käytettävistä hanhipelloista, joille karkotettavat valkoposkihanhet voivat asettua. Ilman asianmukaisia väistöalueena toimivia hanhipeltoja on olemassa niin ikään riski hanhien liikkumisesta edestakaisin peltoalueiden välillä.

Karkotustoimialueella tulisi tarkkaan huomioida muut linnustolle tärkeät alueet. Natura-alueet, lintukosteikot ja maakunnallisesti tärkeät lintualueet tulisi aina rajata karkotustoimialueiden ulkopuolelle. Valkoposkihanhien ampuminen olisi aina kiellettyä linnustoille tärkeillä alueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä.

Karkotustoimialueen muodostamiseen annettaisiin tarkemmat määräykset valtioneuvoston asetuksella. Asetuksessa määrättäisiin tarkemmin ehdoista, joilla alue voidaan muodostaa sekä alueen muodostamisen ehtona olevan karkotussuunnitelman laadinnasta ja sisällöstä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella esitän,

että lakiesitykset hyväksytään muutoin mietinnön mukaisena, paitsi 1. lakiesityksen 41 f § hyväksytään muutettuna (Vastalauseen muutosehdotukset) ja

että hyväksytään kolme lausumaa. (Vastalauseen lausumaehdotukset)

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Laki

Laki metsästyslain muuttamisesta

41 f §

Yleispoikkeus valkoposkihanhien ja merimetson rauhoituksesta

Sen estämättä, mitä 37 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään, saa: ➔ valkoposkihanhea ja merimetsoa metsästää lentoturvallisuuden takaamiseksi ilmailualan 75 §:n 1 kohdassa tarkoitetuilta lentoasemilta ympärivuotisesti;.

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp
Vastalause

~~2) vähintään viiden yksilön parvessa esiintyvää valkoposkihanhea metsästää ympärivuotisesti pelloilta, jonka sato on korjaamatta;-~~

Sen estämättä, mitä 37 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään, saa valkoposkihanhea metsästää elinvoimakeskuksen määräämillä karkotustoimialueilla. Karkotustoimialueella on sallittua ampua yli viiden hanhen parvea pelloilta, jonka sato on korjaamatta. Elinvoimakeskus voi toimialueellaan päättää muodostaa karkotustoimialueen alueelle, jolla on todistettavasti havaittu toistuvia ja laajoja valkoposkihanhen aiheuttamia haittoja maataloudelle ja tällä alueella on jo toteutettu lievempiä karkotustoimia. Karkotustoimialueelle tehdään sellainen karkotussuunnitelma, joka sisältää muun muassa yksityiskohdat yhtäaikaisesti toteutettavasta ampumatoiminnasta sekä riittävästä hanhipelloista karkotettavien valkoposkihanhen väistöalueeksi. Karkotustoimialueella linnustollisesti tärkeät alueet on rajattava metsästyksen ulkopuolelle. Karkotustoimialueen muodostamisesta ja ehdoista sekä karkotussuunnitelmasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. (Uusi 2 mom.)

~~3) merimetsoa metsästää enintään 300 metrin etäisyydellä kalastuslain (379/2015) 4 §:n 15 ja 16 kohdassa tarkoitetuista pyydyksistä 1 päivästä elokuuta 28 päivään helmikuuta.~~

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa ei saa metsästää 300 metriä lähempänä merikotkan tai merimetson pesimäpaikkaa 1 päivästä helmikuuta 15 päivään elokuuta eikä kalasäksen pesimäpaikkaa 1 päivästä huhtikuuta 15 päivään syyskuuta.

Saaliiksi saadusta valkoposkihanhesta ja merimetsosta on tehtävä saalisilmoitus Suomen riistakeskukselle. Saalisilmoitus on tehtävä seitsemän vuorokauden kuluessa eläimen pyydystämisestä. Saalisilmoituksessa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) metsästäjän nimi ja metsästäjännumero;
- 2) pyydystettyjen lintujen määrä ja laji;
- 4) 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettu poikkeusperuste;
- 5) kunta, jossa yksilö saatiin saaliiksi.

Suomen talousvyöhykkeeltä saadusta saaliista on ilmoitettava 3 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettut tiedot.

Saaliiksi saadun valkoposkihanhen ja merimetson myynti, kuljetus ja hallussa pitäminen myyntiä varten sekä kaikkien niiden helposti tunnistettavien osien tai linnuista valmistettujen tuotteiden myytäväksi tarjoaminen on kielletty.

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että metsästyslain muutokset eivät saa aiheuttaa ympäristöhallinnon resurssien heikkenemistä.
2. Eduskunta edellyttää, että valkoposkihanhen aiheuttamien vahinkojen korvaamista tarkastellaan uudelleen osana laajempaa vahingonkorvausjärjestelmän ja riistavahinkolain kehittämistä.
3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa tarkoin valkoposkihanhen ja merimetson metsästyksen sääntelyn muutosten vaikutuksia muiden lintujen pesintään sekä valkoposkihanhen ja merimetson kantoihin Suomessa.

**Valiokunnan mietintö MmVM 13/2026 vp
Vastalause**

Helsingissä 12.6.2026

Tiina Elo vihr